

Kako varno krmariti po digitalnih oceanih

Skrivnost družinske sreče je v vsakdanjem, tudi v tem, da izkoristimo vse dosežke civilizacije, da bi naš dom postal prijetnejši, da bi bilo življenje bolj preprosto.

4. Jun. 2016

Avantura vzgoje danes vključuje željo, da bi se naučili in pokazali drugim, kako uporabljati moderna komunikacijska sredstva in načine, tako da bi nam to pomagalo k osebni rasti in da otroci ne bi

zniževali kvalitete svojega družinskega življenja, temveč bi ga izboljšali. Zato bi bilo precej neučinkovito enostavno prepovedati uporabo novih tehnologij — odvzete ni vedno vzgojna pot —, nasprotno, bolje je, če se jih naučimo uporabljati v lastno dobro, in sledimo nasvetu svetega očeta Frančiška, ki pravi, da komuniciranje zares lahko pripomore, da »se bolje spoznamo med seboj, da postanemo bolj povezani.«[\[1\]](#)

Primerna pot je spremljati mlade, da bi si oblikovali pravilno vest, in da jih pripravimo na vsakodnevne izzive. Tako bodo rasli in se učili vsepovsod obnašati naravno in s krščanskim čutom. Vzgojno delo stremi k oblikovanju kreposti, obenem pa seje neka temeljna merila. Le na ta način bodo otroci mogli živeti dobro življenje, z urejanjem in umerjanjem svojih impulzov, z nadzorovanjem svojih dejanj, z veselim

premagovanjem ovir, da bi iskali in delali dobro tudi v digitalnem svetu.

Ker je vsak človek drugačen, je dobro pomisliti, kako priti blizu vsakemu otroku posebej. Primerno je poiskati trenutke, ko sta mož in žena sama, da bi se lahko pogovorila, kako pomagati vsakemu izmed otrok; in eno izmed področij, o katerem je treba razmišljati, je prav uporaba novih tehnologij, kajti vzgoja zahteva čas, zavzetost in nekaj organizacije.

Vzgoja mora otroke spodbujati, da postanejo gospodarji samega sebe. To se doseže s tem, da jim pomagamo pri boju v konkretnih stvareh, da se borijo v majhnih bitkah, da se držijo urnika, spoštujejo tišino, ko jo drugi potrebujejo, da imajo predviden čas za video igre in uporabo interneta. Kot je zapisal sv. Janez Pavel II. »je potreben ta napor in to prizadevanje, ki ne samo umerjata telo, temveč s tem celotni človek izkuša veselje, ko

se obvladuje in premaguje nasprotovanja in ovire. To je zagotovo eden od elementov rasti, ki je značilna za mladost.«[2]

Samoobvladovanje

Katekizem katoliške Cerkve opisuje vlogo zmernosti v smislu »umerjati«, »ohranjati«, »zagotavljati«, »usmerjati«, »varovati« ... Zmernost se razvije v gospostvo pri uporabi ustvarjenih dobrin, ki se doseže z »usmerjanjem« človekovih nagnjenj k dobremu. Kadar živimo to krepost, ***življenje (...) ponovno dobi odtenke, ki jih je prekrila nezmernost; človek je ponovno zmožen skrbeti za druge, z vsemi deliti, kar je njegovega, se posvečati velikim nalogam.***[3]

Digitalni bonton

»Želja po digitalni povezanosti nas lahko nazadnje odtuji od našega bližnjega, od ljudi, ki jih imamo ob

sebi.«[4] Ena od vedno aktualnih nalog je spodbujanje osebnega stika. Na primer, za sporočanje tistih najpomembnejših vsebin bo normalno, da to nekomu povemo “v obraz”. Pomembnih zadev ni mogoče reševati ali o njih odločati virtualno ali preko sporočilc. Lahko bi bilo zelo koristno doma vzpostaviti tovrsten pravilnik: kadar se je treba opravičiti po grdem obnašanju ali ko se je treba posvetovati o načrtih za kakšno večjo aktivnost, je primerno, da to storimo s pogovorom v fizičnem svetu.

Razen tega je koristno, da potrpežljivo razložimo, kako dobro je, da se ne prepustimo vzgibu trenutka. Nepremišljenost lahko, na primer, pripelje do nevljudnosti ali nespodobnosti do bližnjega. Koristno je imeti še druga pravila “digitalnega bontona”, kot na primer: da ne odgovarjamo na telefon, ko se pogovarjamo z nekom drugim, zlasti, če gre za starejšo osebo; da

izključimo elektronske naprave pri kosilu in večerji; da spoštujemo urnik, ko smo na vrsti za uporabo hišnega računalnika ali video iger itd.

K vzgoji pripomore tudi, če pojasnimo, zakaj ni dobro odgovarjati v naglici, še posebej preko medijev, ki dosežejo veliko ljudi, kot so družbena omrežja, velike skupine za deljenje informacij itd. V takšnem okolju ni dobro dajati veliko izjav ali sporočati odločitev, ki jih človek sprejme, ko je užaljen ali prizadet, kajti v takšni situaciji nas strasti nagibajo k temu, da rečemo ali napišemo kaj, kar kmalu zatem lahko obžalujemo. Če so starši pozorni in opazijo, da je otroka prevzela jeza ali prenapljenost, bo to dobra priložnost za globlji pogovor z njim, tako da ga naučijo umerjati njegov značaj in ga spodbudijo k vedrosti, da ne bi reagiral pod vplivom trenutnih strasti.

Obvladovanje radovednosti

Dobra pot za utrjevanje otrokovega zaupanja do staršev je tlakovana s tem, ko mu že v zgodnjih letih poskušajo odgovoriti na njegova radovedna vprašanja, ko se pri vsaki stvari sprašuje “zakaj”. Otrok se po navadi svojim staršem odpre, če je navajen, da ga oni poslušajo vedno in o čemer koli. Koristno je, da jim pustimo, naj postavljajo vprašanja, ki se povsem naravno porajajo. Kadar pa nimamo odgovora, lahko tudi jasno povemo: “Tega ne vem, ampak bom poizvedel,” in kasneje, ko imamo dovolj podatkov, nadaljujemo z razlago.

Če otroci zaupajo staršem in jih sprašujejo o nejasnostih, ki jim prihajajo na misel, se bomo izognili temu, da bi vsa svoja vprašanja razreševali vedno in samo s pomočjo interneta. Mnogo staršev je v skrbah zaradi lahko dostopne pornografije

na spletu ali zaradi potencialno škodljivih informacij, kot so sporočila, ki spodbujajo sovraštvo, ali navodila za izdelovanje orožja itd. Do teh vsebin se včasih pride tudi, brez da bi jih iskali. Dovolj je nekaj klikov, da se razposajen otrok sreča z oceanom nasilnega materiala, kjer je polno sovraštva, čutnosti in podobnega. Včasih se te informacije nahajajo na straneh, ki se zdijo nenasilne. V tem pogledu je pomembno, da se naučijo uporabljati splet z jasnim ciljem, ne samo za prebijanje časa; in če se nehote pojavijo neprimerne vsebine, prekiniti brez popuščanja, tako da se v praksi držijo nasveta svetega Jožefmarija: ***Dovoli, da ti ponovim: bodi dovolj pogumen, da zbežiš; in močan, da se ne poigravaš s svojo šibkostjo in premišljuješ, do kod lahko greš. Presekaj, brez popuščanja!***[\[5\]](#)

Včasih je lahko koristno, če otroke prosimo za pomoč pri konfiguraciji nastavitev zasebnosti na lastnem profilu družbenega omrežja ali če se z njimi pogovorimo o “zlonamernem” mailu, ki ga je prejel oče ali mama. Tako jim lahko počasi posredujemo kriterije za presojanje, kajti navsezadnje bodo oni tisti, ki bodo sprejemali svoje odločitve, in pomembno je, da se poženemo v tisto “tvegano zaupanje”, tako da jim dovolimo, naj rastejo v odgovornosti skladno s svojo starostjo.

Pomoč k osredotočenosti

Pogosto je slišati, da nove tehnologije spodbujajo površinskost. Vendar bi bilo ob tem treba povedati tudi to, da problem korenini v raztresenosti, do katere pride, kadar se istočasno ukvarjamo s tremi ali štirimi opravili: nekateri otroci in mladostniki, medtem ko poskušajo brati knjigo, ne le poslušajo glasbo,

ampak obenem tudi pregledujejo svoja družbena omrežja in so pozorni na obvestila, ki jih prejemajo na pametni telefon. Tako se zabriše ločnica med eno in drugo aktivnostjo. Čeprav je znano, da lahko človek nekatere dejavnosti opravlja istočasno, je tudi jasno, da druga opravila, kot je na primer študij, zahtevajo več koncentracije. Možgani običajno niso sposobni več zadevam posvečati iste intenzivnosti. Zelo koristno je iskati načine, ki bodo otrokom pomagali osredotočiti njihovo pozornost; poleg tega bo to eden izmed najboljših nasvetov za to, da bodo v prihodnosti dobro opravljali delo na svojem poklicnem področju.

Pri tej nalogi je prav, da podamo globlje razloge. Na vprašanje "Zakaj ne morem zdajle pogledati tega posnetka, ki traja samo tri minute?" lahko, na primer, odgovorimo, da ne gre samo za vprašanje časa, temveč

da se ne smemo navaditi, da bi sledili vsem dražljajem, ki se pojavijo v naši okolici in ki nas odvrčajo od aktivnosti, s katero se takrat ukvarjamo: ***Stori, kar moraš storiti, in bodi v tem, kar delaš.***[6]

Kot nas spominja papež Frančišek, »moramo znova pridobiti določen čut za počasnost in umirjenost. Zato je potreben čas in zmožnost ohranjati tišino, da bi lahko poslušali.«[7] Treba je biti pripravljen na nevarnost raztresenosti. Splača se izogibati temu, da bi se koncentracija preveč razpršila; tako bo otrokom lažje, da bodo zbrani pri učenju, in bodo imeli tudi priložnost za dobro molitev. V nasprotnem primeru je vse veliko težje, kajti tako ***dopuščaš, da se tvoji čuti in sposobnosti napajajo v vsaki mlaki. — Potem ostaneš brez pravega temelja, tvoja pozornost se razprši, tvoja volja zaspi, prebudi pa se tvoje poželenje.***[8]

Lažna privlačnost nečimrnosti

Mnogim sodobnim tehnološkim novostim — če jih ne uporabljamo pravilno — je skupno to, da potencialno spodbujajo individualizem, kjer je vse osredotočeno na čim boljši videz in kaže na površinsko miselnost. »Mladi so še posebej občutljivi na izpraznjenost smisla in vrednot, ki jih pogosto obdaja. In na žalost oni sami trpijo posledice.«[9]

Eden od znakov nečimrnosti je obsedenost s tem, da bi za vsako ceno nabrali čim več stikov (*friends/followers*), ki se kopičijo v digitalni sferi. Na družbenih omrežjih običajno največ sledilcev pridobijo tisti, ki stalno objavljajo zanimive, zabavne ali intimne vsebine. »Zdi se, da je teža in učinkovitost različnih oblik izražanja bolj odvisna od njihove popularnosti, kot pa od njihove notranje pomembnosti in

veljavnosti. Popularnost pa je pogosto bolj povezana s širjenjem na podlagi strategije prepričevanja, kot pa z logiko argumentiranja.«[10]

Ena od možnih skušnjav je objavljane intimnih stvari, ki pritegnejo pozornost in v drugih vzbudijo radovednost. Mladi se bodo znali držati proč od takšne skrajnosti, če se — vedno v pozitivnem duhu — borijo za visoke cilje, preko konkretnih zmag v drobnih dejanjih kreposti in samopremagovanja.

Dvostranska družinska komunikacija pripomore k razumevanju temeljnih vprašanj in k ustvarjanju vzdušja, v katerem vlada zaupanje in kjer je mogoče razreševati dvome ter izraziti negotovost. Sveti Jožefmarija je svetoval, naj z otroki govorimo plemenito, naj z ljubeznijo spremljamo njihovo rast in polagoma popuščamo v strogosti, saj

potrebujejo svojo svobodo in svojo osebnost.

Družabnost

Človek je družabno bitje po svoji naravi: komunicirati in biti v stiku z drugimi ljudmi je del našega osebnega razvoja. Vsakdo se giblje v različnih družbenih krogih: družina, prijatelji, znanci. Obdobje odraščanja je čas, ko se ti odnosi oblikujejo in predvsem pridobivajo na globini. Potreba po družabnih stikih je zelo povezana s čutom pripadnosti neki skupini. Nove tehnologije mladim omogočajo načine, ki skupino prijateljev povežejo; zato je običajno, da si ustvarjajo virtualne skupine in si med seboj delijo vsebine z omejenim dostopom.

Nove tehnologije se običajno uporabljajo kot način za krepitev prijateljstev, ki so bila sklenjena zunaj spleta, vendar pa se dopušča prijateljstvo z osebami, ki so prijatelji

prijateljev in ki niso nujno del posameznikovega zasebnega kroga, zato je treba opozoriti, da bodo vsebine, ki se tam objavljajo, dostopne širši javnosti.

Toda včasih lahko čut za pripadnost skupini človeka privede do tega, da posveča pretirano pozornost posodobitvam statusa svojih prijateljev in novim interakcijam. Lahko se zgodi, da se tudi na družabnih srečanjih, na zabavah, več ukvarjajo s fotografijami in s tem, da jih nemudoma objavijo na spletu, kot pa da bi uživali v srečanju z drugimi, ki so tam navzoči. Izziv je v tem, da ne zamudimo priložnosti, ko jih lahko na prijazen način vzgajamo v spoštovanju drugih, v plemenitih čustvih in v vljudnem vedenju.

Srčnost in svoboda

Naučiti nekoga reči “ne” je enakovredno kot naučiti ga, da reče velik “da”, tako da mu pokažemo

lepoto kreposti, ki vodijo do srečnega življenja. Zaradi tega je v veliko pomoč, če pojasnimo, da se včasih splača razumno upreti ter znati jasno in odločno reči “ne”, kadar je to potrebno. Reči “ne” je konkreten izraz samoobvladanja, kar ni v nasprotju z elegantnostjo in umerjenostjo, niti z vljudnim vedenjem.

Otroci morajo v svojih starših odkriti najodločnejše zagovornike njihove osebne svobode. Svobode skupaj z odgovornostjo, vendar je pomembno, da glede na njihovo starost spoštujemo zasebnost njihovih elektronskih naprav. Če imajo pametne telefone ali tablice, ni treba nasprotovati temu, da jih zaklenejo z geslom; čeprav v nekaterih družinah otroke tudi spodbujajo, naj svoje naprave delijo z bratom ali sestro, in v tem primeru je vsebina nekako izpostavljena. Tako bodo vedeli, da morajo biti transparentni in da lahko

kadar koli kateri od družinskih članov “vstopi” v njihovo napravo, lahko tudi naključno in nepričakovano, ne zato, da bi kaj “izvohal”, temveč zato, da se spodbuja čut nenavezanosti in skupnostnega življenja v družini.

Skratka, ne moremo pozabiti, da je skrivnost družinske sreče v “vsakdanjem”, ***v uporabi vsakega napredka, ki nam ga omogoča civilizacija zato, da imamo prijetnejši dom, preprostejše življenje, uspešnejšo vzgojo.***[11]

[1] Frančišek, Sporočilo za XLVIII. svetovni dan družbenega komuniciranja, 23. 1. 2014.

[2] Sv. Janez Pavel II., Apost. pismo *Dilecti Amici*, 14.

[3] Sv. Jožefmarija, *Božji prijatelji*, 84.

[4] Frančišek, Sporočilo za XLVIII. svetovni dan družbenega komuniciranja, 23. 1. 2014.

[5] Sv. Jožefmarija, *Brazda*, 137.

[6] Sv. Jožefmarija, *Pot*, 815.

[7] Frančišek, Sporočilo za XLVIII. svetovni dan družbenega komuniciranja, 23. 1. 2014.

[8] Sv. Jožefmarija, *Pot*, 375.

[9] Frančišek, Angelus na Trgu sv. Petra, 4. 8. 2013.

[10] Benedikt XVI., Sporočilo za XLV. svetovni dan družbenega komuniciranja, 5. 6. 2011.

[11] Sv. Jožefmarija, *Pogovori*, 91.

J. C. Váscenez

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/kako-varno-
krmariti-po-digitalnih-oceanih/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/kako-varno-krmariti-po-digitalnih-oceanih/) (6. Avg.
2025)